

Gimes Imre

GYIGOR ANDRÁS

Színmű 1 felvonásban 3 képben

Szereplők:

Gyigor András, kovács
Bezzeg Katalin, traktoros lány
Rázsó Gábor, téeszcsé elnöke
Silantle Norbert, a gépállomás vezetője
Bordás Ferenc, gépész
Béldi Géza, pap
Urszin Ágoston, a téeszcsé párttitkára
Urszin Ágostonné, a felesége
Juli néni

I. jelenet

Szín: Sík mező, hátul erdő.

- Bordás Ferenc: *(45 év körüli gépész kék munkászubbonnyban áll a hajnali derengésben. Figyel, előretekint, majd kimegy. Valami zajt hallunk, mintha egy pléhdobra ütnének, aztán csend lesz, Bordás visszajön.)*
- Béldi Géza: *(A falu papja, hatvan év körüli férfi belép. Béldi erőteljes, keménykötésű férfi.)* Jóreggelt kívánok.
- Bordás Ferenc: Már azt hittem, nem jön.
- Béldi Géza: Az ígéreteimről sose feledkezem meg.
- Bordás Ferenc: Szép idő van, de úgy látszik, eső lesz máma is. Sok ez már egy kicsit.
- Béldi Géza: Még az időjárás is más, mint régen.
- Bordás Ferenc: Mert a tisztelendő úr istene 8 hónapig méri a telet. Valóságos Szibériává változtatta ezt az országot.
- Béldi Géza: *(Nevet, évődve:)* Az én istenem, Bordás elvtárs, segíti a maguk istenét. Oroszország eszméi mellé Szibéria hidege dukál.
- Bordás Ferenc: *(gúnyosan)* Bizonyos vagyok benne, hogy ötven év múlva megrendszabályozzák az örökkévalót. A védőerdők és az új mederbe kényszerített folyók alaposan áthúzzák a számításait.
- Béldi Géza: *(mosolyogva)* Amikor maga ezt tegnap este elmondta a parasztnak – legalábbis így hallottam –, akkor úgy éreztem, túllőtt a célon.
- Bordás Ferenc: Silantle gratulált.
- Béldi Géza: Silantle, Silantle. Mit gondol, Silantle örökké hülye marad? Vagy nem hisz talán az átnevelésben? *(játékosan)* Figyelmeztetem, semmit se hagyjon ki a bibliájukból!
- Bordás Ferenc: Mindent felhasználok, tisztelendő uram. De tudja, mi a legfőbb hibájuk?
- Béldi Géza: Annyi baj van itt, hogy a legnagyobbat csak sorsolással tudnám eldönteni.
- Bordás Ferenc: Tudja, azt hiszik, aki a múltban valamit csinált, az már valami hős. Itt ez a Silantle. Ez a volt borbélylegény, a gépállomás vezetője. Egyszer elszólta magát valaki előtt, hogy a főszolgabíró pofozza az embereket. Erre lecsukták néhány hétre mint kommunistát, s az úgynevezett felszabadulás óta... *(Mintha egy ág reccsent volna az erdőben, mindketten figyelnek.)*
- Béldi Géza: Pszt.

Bordás Ferenc: *(Legyint.)* ...futtatják. Előbb vállalatvezető volt, aztán öthónapos pártiskola... *(Elhallgat, figyel.)* ...azt hiszik, hogy az ilyen Silantle-félék megbízható, jellemes emberek. Nem tudják, hogy a legtöbb csirkefogó vagy ostoba.

Béldi Géza: Maga melyik kategóriába tartozik?

Bordás Ferenc: *(Nevet.)* Én kivétel vagyok.

Béldi Géza: Nagy kópé maga, úgy csavarja őket az ujja körül, ahogy akarja.

Bordás Ferenc: Könnyen megtehetem, hiszen hős vagyok. Életem kockáztatásával szöktem meg a katonaságtól, és menekülés közben belelöttem egy nyilasba.

Béldi Géza: Ez akkor történt, amikor az oroszok már egynegyedóra múlva foglyul ejtették volna.

Bordás Ferenc: Ez is bűn, hiszen nem kerülhettem az angolok kezébe?

Béldi Géza: Pedig megtehetette volna és mint régi peyerista, aki a népszabadság tántoríthatatlan híve volt, közben az apósa nevében három cséplőgépre dolgozott, szóval ha megtehetette volna, hogy nyugatra szökik, ma már biztosan egy nagyvállalat prímása lenne.

Bordás Ferenc: Miért káderez maga engem, mennyei atyám? Hiszen maga se mannából él. Naponta lehull az égből egy kis csirke, liba, kacsa, disznóhús, pálinka...

Béldi Géza: *(komoran)* Sokat hitelezek. Nagyon sokan tartoznak. Lassan már csak az öregasszonyok teljesítik a kötelességeiket.

Bordás Ferenc: És a nagygazdák.

Béldi Géza: Már akikben él még a remény.

Bordás Ferenc: Szítsa!

Béldi Géza: *(Elgondolkozva.)* Vigaszt nyújtok, de nem szítok semmit. Elmagyarázom, hogy miért kulák a jó magyar ember, és mi a termelősövetkezet: akol. Teljesítem a kötelességem, Bordás elvtárs. Az egész falu forrong, valami kirobban, meglátja. Moharos és a többi gazda csak az alkalmas pillanatot várja, hogy visszakövetelje az Urszin parancsára eltagosított földjét.

Bordás Ferenc: Én is megteszem a magamét. De pártszerűen dolgozok. Keverek és összekuszálok mindent. Ha valamire rámondom, hogy nem pártszerű, Silantle megzavarodik, előveszi a könyveit, fűt fát idéz, vitatkozik, önkritikát gyakorol, mert az a legrettenetesebb ma, ha valaki nem cselekszik pártszerűen. Tudja, mi fér ebbe bele? Még a magaságos jóisten se tudja azt elképzelni a legjobb kedvében se, amikor mulat és énekel: *(énekel)*

*Ha betérek a mennybeli csárdába
Ott iszik az öregisten magába.
Jézus Krisztus egy nagy hurkán flótázik,
Szent Péter meg a sarokban bokázik.*

- Béldi Géza: *(Fennkölten.)* Pogány. *(Nevetve.)* Az ördögít magának, még engem is pártszerűtlen cselekedetre ösztökél: megbocsátok magának.
- Bordás Ferenc: A megbocsátás sose került maguknak sokba.
- Béldi Géza: Annál többbe, mint egy peyeristának átadni valakit a rendőrségnek. Mert én, fiatalember, a túlvilágon felelek, de maguk sehol.
- Bordás Ferenc: Én nem voltam soha spicli.
- Béldi Géza: Csupán mások figyelmét hívta fel a gyanús emberekre. Emlékszem, valahányszor hazajött, itthon a szegény jóembert játszott, eljárt a munkáskörbe, s miután visszautazott Pestre, néhány napra rá behívtak néhány embert a főszolgabíróhoz.
- Bordás Ferenc: Ez rágalom. Látja, ez jellemzi a csuhásokat.
- Béldi Géza: *(Legyint.)* Inkább elmondok magának egy nagyon érdekes esetet. Múlt héten nálam járt a püspöki vikárius. Megígérte, hogy a püspök úr rövidesen egy magas rangú személyiséget küld el hozzám, mert amint mondotta, rendkívüli események következnek majd be. Érti? – Búcsúzólul így szólt. Egy az isten, aki úgy teremtette meg a napot, hogy mindenkire süssön. Tehát egyedül mindenkiért: ez a mi feladatunk. Tegyük meg tehát mindent, hogy újra megédesítsük az emberek életét.
- Bordás Ferenc: És a gépekét.
- Béldi Géza: *(Kérdően nézi.)*
- Bordás Ferenc: *(Jobbra mutat.)* Látja azt a gépet? Ezen dolgozott Bezzeg Kati éjfélig. Miután hazament, odajött a géphez Gyigor András, aztán kente, olajozta, simogatta egy órán át. Mikor készen lett, lombokkal díszítette föl. *(kajánul)* Én pedig cukrot szórtam a bendőjébe, a benzintartályba.
- Béldi Géza: Minek?
- Bordás Ferenc: Nem tudja, hogyha a benzinbe cukrot teszünk, akkor leáll a gép?
- Béldi Géza: Ezt ne tegye többé, Bordás! Elég rést hagytak nekünk, hogy eredményes munkát végezhesünk, hadd menjenek a gépek. Ne törődjön vele. Maga segítse Silantlét, mert egy Silantle többet ér nekünk, mint ezer tönkretett gép.
- Bordás Ferenc: *(komoran)* Igaza van, elhamarkodtam a dolgot. De tudja, ez a mezőgazdasági program, ha ez sikerül...
- Béldi Géza: Elkéstek. *(Csönd.)* Most pedig maga arra megy, én emerre. *(Kezefognak. Béldi sietve eltávozik.)*
- Bordás Ferenc: *(Pillanatig a távozó után tekint, kihúzza a zsebéből egy üveget, iszik, majd kimegy ő is.)*
- Juli néni: *(Hetven év körüli, fúrge asszony belép. Kezében kosár.)*
Haszontalan gyerekek, haszontalanok. Ti elfelejtettétek, hogy kihozom a reggelit? *(kicsit hangosabban)* Hol vagytok? Gyertek elő! Katinkám, Juli néni keres!

Bezzeg Katalin hangja: Jövök már, Juli néni.

Juli néni: Te kicsi kis lány. *(magában)* Olyan kedves, olyan aranyos. *(újra hangosabban)* Gyere Katinkám!

Bezzeg Katalin: *(Gyönyörű, komor fiatal lány belép.)* Jóreggelt, Juli néni.

Juli néni: Még nincsen reggel, Katinka, a nap még nem is tápáskodik. Alszik, mint a medve, nem úgy, mint te. Alig feküdtél le, kedvesem, és máris itt vagy. Ó, istenem. *(Sír.)*

Bezzeg Katalin: Majd többet alszunk, ha befejeztük a munkát.

Juli néni: Ti sose pihentek, csak húzzátok az igát mindig. – Ó, te öreg bolond, mit beszélsz, nem iga ez, hanem verseny. Ugy-e, Katinka?

Bezzeg Katalin: Már én magam se tudom, hogy mi, csak megy az ember, és az egyik száz hold hajtja a másikat, aztán ezer lesz, aztán újra ezer.

Juli néni: Régen, amikor a Madarasiéknál robotoltunk és nem a téeszcsében, kiszáradt belőlünk a lélek. Ti meg olyanok vagytok, mint az élet. Itt azok sápadtak, kik nem dolgoznak és lopják a napot. Ugy-e, Katinka? Ha szívesen dolgozunk, kétszer annyit bírunk, és nem fáradunk bele. *(Fecseget.)* De sok a rossz ember, kicsi lányom, össze-vissza beszélnek, hogy visszajönnék az urak, meg hogy istentelenek vagyunk. Pedig nem igaz, ugy-e, Kati, nem igaz? Béldi plébános úr is azt mondja, hogy a magyar ember szereti az istent. Ő nagyon jó ember.

Bezzeg Katalin: Akkor miért biztatja az embereket, hogy ne szántsanak, ráérnek, és a téeszcsé ellen is lázít. Azt mondja, hogy istentelen rabszolgaság.

Juli néni: Mert folyton marakodnak, veszekednek, lopnak, hazudnak. Hányan mennek kilencre a munkába? Milyen bűn ez, milyen nagy bűn. Ezért mondja. Ne egyél, kislányom. Nézd csak, amott jön már Gyigor András. Ő a kópé, elbújik a gép mögé. *(Dudálást hallunk.)* No most meg dudál. Haszontalan fiú.

Gyigor András: *(28 év körüli vidám, életerős férfi belép.)* Jóreggelt. *(Juli nénit utánozza.)* Jó reggelt, Juli néni, jó reggelt, Kati.

Juli néni: Ó, te, te, elpáhollak.

Gyigor András: Én meg fölteszem egy fára, hogy daloljon. *(Fölemeli Juli nénit, és tovább utánozza beszédmodorát.)* Maga kis Juli néni. Ó, édes istenem... *(Leteszi, és megcsókolja a homlokát.)*

Juli néni: Te, te kedves fiú, de boldog lesz veled valaki! *(Huncutkásan Bezzeg Katira néz.)*

Gyigor András: Az előbb megnéztem a gépet. A motort nem lehet megindítani. Észrevettél valamit az éjjel, amikor abbahagyta a munkát?

Bezzeg Katalin: Nem. Hibátlanul járt.

Gyigor András: Már harmadszor romlott el. *(Gondolkozik.)* Juli néni, keltse fel Silantlét. *(A nevet úgy ejtjük, ahogy írjuk.)* Jöjjenek ide Bordással, és nézzék meg, mi baj van.

Juli néni: Megyek, sietek, kedveskéim. Küldöm őket azonnal. Addig egyetek. Egyél te is, András. (*Kimegy.*)

Gyigor András: Hisz alig egy órája mentem el innen. Itt kellett volna maradnom az erdőben meglesni. Azt hiszik, hogy az ilyen bolhacsípésektől megijedünk.

Bezzeg Katalin: És éppen az én gépemet.

Gyigor András: Nem fogja többet megtenni.

Bezzeg Katalin: Maga nem alszik soha?

Gyigor András: A gépedet olajoztam, hogy nyugodtan dolgozhass.

Bezzeg Katalin: Kár volt, úgyis azt beszélnek majd, hogy maga rontotta el a gépet.

Gyigor András: (*Nevet.*) Tudom. Azért van itt Silantle. Szerinte minden hibáért én felelek, ami a gépállomáson, a csoportban és a faluban történik.

Bezzeg Katalin: Vigyázzon, Gyigor elvtárs. Akkor is megbotlik az ember, ha bíznak benne, ha meg folyton gyanúsítják, előbb-utóbb pórul jár, még ha ártatlan is.

Gyigor András: Nem volt soha időm félni, Katinka.

Bezzeg Katalin: Tegnap azt hallottam, hogy szögeket és vaspántokat vitt el a gépállomásról.

Gyigor András: (*Nevetve.*) Ki mondta?

Bezzeg Katalin: Bordás.

Gyigor András: Igaz. A szemétből szedtem ki és elvittem a téeszbe a melegágyakhoz.

Bezzeg Katalin: Be kellett volna jelenteni.

Gyigor András: Akkor nem kapom meg soha. Pedig a melegágyaknak meg kell lenni. Kiszámítottuk, hogy kétszázezer forint tiszta hasznot hoz majd a kertészet. Aztán csend lesz. Nem járatják a szájukat, bent maradnak. Urszin elvtárs azt mondta, hogy minden disznóság legjobb gyógyszere a többtermelés. Érted te ezt, Katinka? Mindig többet, mindig többet termelni, és a bőség betömi a gonoszok száját.

Bezzeg Katalin: Ha bőség lesz, még délben is a hasukat süti majd a nap az ágyban.

Gyigor András: Azért vagyunk itt mi. Mindig keményebben dolgozunk majd, mert nemcsak a veszélyben tűnik ki az igazi ember, hanem a jólétben még inkább...

Bezzeg Katalin: Rámegy az életünk a munkára.

Gyigor András: Hát menjen.

Bezzeg Katalin: (*Komorán.*) Nem tudom. (*Hallgat.*)

Gyigor András: ...nézd, Katinka, már feljön a nap.

Bezzeg Katalin: Látom. (*Magában.*) Egyik nap jön a másik után, és mindig ugyanaz: Silantle. Elromlik a gép. Kilépnék. Nem lépnek ki. Szántani, vetni.

Gyigor András: Ha szeretnéd a munkád, akkor nem tépelődnél.

Bezzeg Katalin: *(Keményen Gyigor szemébe néz.) Szeretem.*

Gyigor András: Én most egy gyomlálógéppel próbálkozom. A fél élet rámegy a gazirtásra. Ha megcsinálom... Láttál már aszfalttépő gépet? Olyan lesz, csak könnyebb. Egy óra alatt végzünk egy holddal.

Bezzeg Katalin: *(Komoran.)* Csak végezzen.

Gyigor András: *(Bizonytalanabban.)* Villany hajtja majd. Ott fejlesztjük a Gerla patak esésénél, ahol halastavat csinálunk.

Bezzeg Katalin: Csinálja.

Gyigor András: Egy fogaskerék hiányzik, de majd beszerezem.

Bezzeg Katalin: Egy kerék? – Gyigor elvtárs, mikor talál fel egy olyan gépet, amivel belelát az emberekbe... mit gondolnak, jók-e, rosszak, szeretnek-e – vagy csak ostobák? De jönnek.

Gyigor András: *(Kicsit ijedten.)* A szemedbe szállt valami?

Bezzeg Katalin: Nem.

Gyigor András: Akkor a szélről könnyes.

Bezzeg Katalin: Ott vannak.

Gyigor András: Már indítja a motort... Belerúgott.

Silantle Norbert: *(40 év körüli, sovány, de pocakos férfi belép Bordással. Silantle izgága, nevetséges figura. Ő a gépállomás vezetője. Gyigorhoz:)* Mit keres itt, kérem? Miért jött ide?

Gyigor András: *(Hallgat.)*

Silantle Norbert: Feleljen, kérem, amíg nem késő. A türelmem már amúgy is fogytán van. *(Hangosan, nevetségesen.)* Mit csinált ezzel a géppel?

Gyigor András: Semmit.

Silantle Norbert: Úgy. Önnek van bátorsága, vakmerő fiatalember. A motor tehát magától romlott el, vagy az ellenforradalmár erdei állatok, a vad-disznók és az őzek tették tönkre? Világos?

Gyigor András: Nem tudom, ki nyúlt hozzá rajtam kívül. Én megolajoztam, letisztítottam az éjjel.

Silantle Norbert: Tehát bevallja, hogy itt járt?

Gyigor András: Nem is tagadtam.

Silantle Norbert: Úgy. Nem rossz módszer. Idehallgasson, Gyigor, én nem tűröm tovább a maga garázdálkodásait. Maga a gépállomás alkalmazottja. Az a feladata, hogy kijavítsa a gépeket... semmi más... Ezzel szemben állandó különmunkákat végez a termelőszövetkezetben. Szögeket, vaspántokat visz el. A saját zavaros kísérleteit folytatja. Nem tűröm tovább ezt. Előbb vállalati, aztán, ha a párttitkár hazajön az iskolából, pártfegyelmi elé állítatom.

- Gyigor András: Megteheti, Silantle elvtárs, ha van hozzá joga, de nem sokra megy vele. Nem hagyom abba a garázdálkodásaimat (*keményen*), mert azt akarom, hogy olyan termelőszövetkezet legyen itt, amilyen nincs még egy az országban. Kertészet, halastó...
- Silantle Norbert: (*Közbevág.*) Éneklő halak a fákon és úszó stiglicék a vízben. Ez lesz itt. Felfordulás. Anarchia. Nagyképűség. – Mit keres maga folyton a termelőszövetkezetben? Az istállóban? Ma éjszaka is ott járt, tudok mindent. (*Rendkívül nevetségesen, sziszegve.*) Nem hallott még kérem a munkafegyelemről... társadalmunk alapjáról?
- Gyigor András: Tudom, Silantle elvtárs, hogy vasfegyelem nélkül nem ér semmit a munkánk.
- Silantle Norbert: Ezért lazít, ezért csavar, ezért lop, ezért állítja le a gépeket. (*Tovább fokozódó groteskséggel.*) Persze aztán mindent kimagyaráz, húz egyet valamelyik csavaron, és újra megindul a gép. Hadd lássák, ki ő! Gyigor mindent tud!
- Gyigor András: Ezen a gépen hiába próbálkoznék.
- Bordás Ferenc: Bizony, aki elrontotta, alapos munkát végzett.
- Silantle Norbert: (*Gyigorhoz:*) Lehetetlenség, indítsa meg kérem azonnal, a gépnek menni kell. Muszáj befejezni a munkát.
- Gyigor András: A motort elrontotta valaki.
- Silantle Norbert: Valaki? Valaki? Hallotta ezt, Bordás?
- Bordás Ferenc: Én is a külső erőszak nyomait látom.
- Silantle Norbert: És maga se tudja, ki erőszakolta meg?
- Bordás Ferenc: (*Nevet.*) Nem.
- Silantle Norbert: Ne nevéssen, kérem.
- Bordás Ferenc: A gépeket nem igen erőszakolják meg.
- Silantle Norbert: Vegye figyelembe, hogy nem magyar az anyanyelvem. És ha néha helytelenül fejezem ki magam, és Ön ezért kinevet, akkor... nacionalista. Világos? Egyébként nem haragszom. Ha a személyemet éri sérelem, Bordás elvtárs, akkor hamar túlteszem magam rajta... (*Bezzeghez*) És a hölgy meg se szólal? (*Lecsap.*) Mit csinált a géppel, kérem? (*Bezzeg Kati hallgat.*) Fe-lel-jen!
- Gyigor András: Learatta a sötétséget, és utána harmatot csépel.
- Silantle Norbert: (*Megvetően végignézi Gyigort.*) Ezt gúnynak szánta? (*Kinyilatkoztatva.*) Mi egyszerű emberek nem gúnyolódunk, fiatalember. Mi, akik éjt nappallá téve valóban a közösségért dolgozunk, csak egyetlen érzést ismerünk embertársainkkal szemben: (*ordít*) a szeretetet! Ami pedig az ellenséget illeti, biztosítom Önt, Bordás elvtárs és egyúttal ünnepélyesen följánlom, hogy egy hónapon belül leleplezem. Most pedig lássunk munkához. (*Gyigorhoz:*) Javítsa ki a gépet.
- Gyigor András: A gépet be kell vontatni, a szántáshoz pedig másikat hozunk.

Silantle Norbert: Nincs.

Gyigor András: Öt gépünk áll.

Silantle Norbert: De mind az ötnek szerződése van. Bármelyik pillanatban behívhatják, és amit én lekötöttem, én nem csinállok... a számból... *(ordít)* Amit megígérünk, azt teljesítsük! Pont. *(Gyigorhoz.)* Induljon.

Rázsó Gábor: *(A termelőszövetkezet elnöke, vadászpuskával kilép az erdőből. 45 év körüli, elkeseredett férfi, de csupa aggodalom, és súlyos megállapításait a termelőszövetkezet iránti szeretet indokolja.)* Mi baj, mi baj, Silantle elvtárs? Már reszketnek a fák, és elbújnak a vadak. *(Élesen.)* Itt sincs rend, maguknál se? Pedig itt dolgoznak az emberek, nem úgy, mint nálam a csoportban.

Silantle Norbert: Dolgoznak, jól dolgoznak. Megint elromlott egy gép.

Rázsó Gábor: Ha lovakat hoztunk volna be külföldről a gépesítés helyett, akkor nem károgná a vállunkon a gond. A jó stejerek és a nehéz belgák motorja ezer év múlva se romlik el...

Silantle Norbert: *(fújja)* A mezőgazdaság gépesítése, a nagyüzemi gazdálkodás előfeltétele... a kisárutermelés...

Rázsó Gábor: Üres beszéd ez. Nem járja át a szél, nincs benne élet, tűz... *(csendesen)* ...parázs se...

Gyigor András: *(tüzesen)* De van benne, Rázsó elvtárs, csak másképp kell fújni, hogy föllobogjon.

Bezzeg Katalin: *(föltűnő élénkséggel)* Gépek nélkül belerohadunk... *(megáll)*

Rázsó Gábor: ...Mondd ki, mibe. Legalább lenne trágyánk. Így majd az ócskavasba pusztulunk bele. *(Kifelé, a nem látható gépekre mutat.)*

Silantle Norbert: *(Félszegen, alig észrevehetően Gyigorra tekint.)* Az ellenség...

Rázsó Gábor: Lehet, de ha Silantle elvtársat megcsípi egy bolha, mindjárt az ellenség kezét keresi a gatyájában.

Bordás Ferenc: Az ám. Nemcsak az ellenség okoz kárt.

Rázsó Gábor: *(Aki közvetlenül Bordás mellett áll, élesen.)* Hanem a szilva is, ha már folyik és megfehéredett.

Bordás Ferenc: *(Leforrázva.)* Korán kel az ember...

Rázsó Gábor: Nekünk nem futja, de ha így megy tovább, neked se kerül majd, hacsak Silantle elvtárs nem párologtatja le az ócska gépeit pálinkának.

Silantle Norbert: Kérem, Rázsó elvtárs, nem tudja, hol a határ...

Rázsó Gábor: Azt járom egész nap. Csupa gaz, olyan, mint a szemétdomb. Ott a paprika fagyott el, emitt a krumpli rohadt a földbe. Nincs ember, azért ilyen. Elvitték őket gépnek. *(Bezzeg Katira mutat.)* Ez a legjobb fejőnőm volt. 12 tehenet gondozott, most traktoros. Mi az anyja kínjának traktálják itt, ha odahaza a teheneim elapadnak. Csak vitték, vitték őket ész nélkül. *(Gyigorra mutat.)* Ha ez a masina-krisztus megjelent a tanyán, már 3-4 munkásom osont vele tova.

Silantle Norbert: Bomlasztotta őket.

Rázsó Gábor: Egyelőre még egészben maradt mind. Hacsak Katiba nem pattant be egy kis Gyigor azóta. Az volt a baj, hogy elorozták, a földről bitorolták el az embert.

Silantle Norbert: A nehézipar fejlesztése, a földalatti...

Rázsó Gábor: Szakadt volna rá a nehézség. Ha százezer tehenet hoztunk volna be az árán, földalatti utakon...

Silantle Norbert: Ami sok az sok, ez ellenforradalom.

Rázsó Gábor: Az urakat akarom én vissza? A nagybirtokosokat vagy a kulákat? Én virágzó termelőségvetkezetet akarok és nem koldustanyát.

Gyigor András: Akkor dolgozzunk, Rázsó elvtárs, és annyit végezzünk el, amennyit még soha. Most a mezőgazdaságon van a sor.

Bezzeg Katalin: Minden nap kapunk valamit.

Rázsó Gábor: Előbb a bizalmunk, a hitünk adják vissza. Nagyon nagy a láрма, és a paraszt gyanakszik, ha sok a hűhó.

Silantle Norbert: Az ipari proletariátus bebizonyítja, hogy a munkás-paraszt szövetség élő valóság, ha mindent megteszünk, akkor majd hisz nekünk... Ez világos. Nincs tovább...

Rázsó Gábor: Több szeretetet, megértést, emberséget, Silantle elvtárs.

Silantle Norbert: Hajtsuk végre a párt- és a kormányhatározatokat, aztán megkapjuk a szeretetet, a megértést és az emberséget.

Rázsó Gábor: De nem úgy, ahogy maga csinálja.

Silantle Norbert: Minden utasítást végrehajtok... a nép érdekeit védem...

Rázsó Gábor: Messze van maga a néptől... odáig nem lát akárki.

Silantle Norbert: *(Bordáshoz:)* Hallatlan. Se éjszakám, se nappalom, minden pillanatomat föláldozom...

Rázsó Gábor: Úgy áldozzon, mint a Bibliában Ábrahám. Tegye tűzre, ami a legkedvesebb, a bogarait.

Bezzeg Katalin: Akkor egészben elégne.

Rázsó Gábor: Ne bántsuk tovább, emberek. Mi se vagyunk szentek. – Ott jön a párttitkárunk, Urszin apó. Vele beszélgessen, ő türelmesebb, mint én.

Silantle Norbert: Erről sokszor meggyőződtem, például, amikor 45-ben a földosztás-kor Gyigor le akarta ütni... másnap már karon fogta őt. *(Gyigorra mutat.)*

Gyigor András: Én állami birtokot akartam, ő a földosztás mellett volt. Ezen vitatkoztunk.

Silantle Norbert: *(Gyűlölettel.)* Állami birtokot akart, mert a püspöknél szolgált, és úgy akarta őt kiszolgálni, hogy nem engedte szétesztani a földjét. Maradjon egyben! Legyen állami birtok, hogy sértetlenül visszaadhassa a püspök úrnak. Ezért akarta agyonütni Urszint. És ha a parasztok nem fogják le, most a sötét börtön fenekén ülne, és nem romolnának el a gépeink. Világos?

Gyigor András: No most aztán már elég volt.

Bordás Ferenc: *(Silantléhez.)* Igazgató elvtárs mindenre emlékszik, semmit se felejt el.

Silantle Norbert: Felejteni annyit jelent, mint megbocsátani, és ez a papok dolga. *(Gyigorra néz.)* Mi sose felejtjük el a kapitalisták és bérenceik gáz-tetteit.

Gyigor András: *(Ökölbe szorítja a kezét, aztán elkapja az aggódó Bezzeg Kati pillantását, megenyhül és mosolyog. Kati visszamosolyog rá.)*

Urszin Ágoston: *(A termelőszövetkezet párttitkára megjelenik. 70 év körüli, magas, szikár ember. Korát meghazudtoló fiatalossággal beszél és mozog. Tiszta szenvedély fűti, derűs és nyugodt.)* Jóreggelt, elvtársak. Ilyen korán ébren vagy, Kati?

Még aludnod kellene. Vagy te is úgy vagy, mint én, és egy órát se adsz fölöslegesen kölcsön az álomnak? *(Rázsóhoz:)* Miért jöttél el? Kivezették az állatokat az istállóból, aztán a disznókat kergették szét és a baromfikat. *(Bezzeg Katihoz:)* Még anyád is velük csaholt, csak apád próbálta visszaterelni őket és Juli néni, szegény. Gyertek, elvtársak, csináljunk rendet.

Rázsó Gábor: Majd észre térnek.

Bordás Ferenc: Veszélyes ilyenkor közéjük menni.

Gyigor András: Siessünk, előbb az állatokat tereljük vissza.

Bezzeg Katalin: *(Sietve kimegy.)*

Gyigor András: *(Utána indul.)*

Silantle Norbert: *(Gyigorhoz:)* Maga csinálja meg a gépet.

Urszin Ágoston: Mindennek megvan a sora, Silantle elvtárs. Gyere, fiam. Te is, Rázsó. *(Bordáshoz és Silantléhez:)* Maguk is jöjjenek.

Silantle Norbert: Ha tanultak volna, ha olvastak volna... *(Urszin, Rázsó, Gyigor ki-mennek)* ...nem csinálnának ilyen nagy lármát. Ez szükségszerűség. Világos?

Bordás Ferenc: Az.

Silantle Norbert: Nincs veszélyesebb, mint a valóság uszályába kerülni. Nem látnak előre, és nem ismerik az összefüggéseket.

Bordás Ferenc: Bizony így van.

Silantle Norbert: Lassan, lassan már csak mi ketten maradunk, egyedül maradunk itt igazi emberek.

Vége az első jelenetnek

II. jelenet

Szín: Tiszta falusi szoba, hátul, a jobb és a baloldalon bevetett ágyak, középen almárium, ezen két gyertya fénye egy ötágú csillaggal díszített selyempárnát világít meg. A jobboldalon asztal és két szék áll. A padlót élénk színű rongyszőnyeg borítja. Az almárium előtt Juli néni térdel.

- Juli néni: Verd meg őket, istenem, minden urat és minden kulákot. Igaz, azt mondják, te már nem vagy, de ha mégis élsz, pusztítsd el őket. Ismerem a fajtájukat. 50 évig szolgáltam náluk. Emlékszem – ó, mennyire emlékszem, amikor Moharos bevagott az ágyba. Most pedig Urszin Ágostonnal akart végezni. Te meg engeded őket garázdálkodni. Te is csak olyan vagy, mint ők, gonosz, nagybendőjű, és fölfalod a szegényeket.
- Urszinné: *(Urszin Ágoston felesége, 70 év körüli, szelíd, csendes asszony belép.)* Julika!
- Juli néni: *(Fölkáll, szégyenkezik.)* Öreg bolond vagyok.
- Urszinné: Hamar felgyógyul, meglátod, Julika. *(Csend.)* Hányszor került bajba, mióta a felesége vagyok. Éppen 51 éve.
- Juli néni: Istenem, miért ütötte meg?
- Urszinné: Azt mondják, amikor Moharos megtámadta Ágostont, Gyigor egy bottal rá akart ütni, és ő hirtelen közékük állt, hogy fölfogja az ütést. Nem engedte bántani Moharost, pedig talán az életére tört.
- Juli néni: Béldi plébános azt híreszteli, hogy Gyigor szándékosan ütötte meg Ágostont. Ezt híreszteli, Mártácska.
- Urszinné: Oh!
- Juli néni: Lehet, kedveském, minden lehet. Negyvenötben is megtámadta a földosztásnál. *(Gondolkozik.)* De mégse ilyen ember, hiszen szeretted Ágostont. Hányszor jött el hozzánk, tanácsot kért és Ágoston tanította. Nem, nem akarta.
- Urszinné: Véletlen volt, Ágoston is azt mondta, amikor eszméletre tért.
- Juli néni: Akkor szegény tisztelendő urat félrevezették. Biztosan Silantle mondta neki, aki nem szereti Gyigort. Ő mondta biztosan, de miért gyűlöli ennyire, hiszen a kommunistáknak nagyon kell szeretni egymást? – Úgy-e?
- Urszinné: Igen bizony, Julikám, jobban kell szeretnünk az embereket, mint magunkat.
- Juli néni: Mint Ágoston, aki az életét földőzta értük.
- Urszinné: Ágoston nem áldozta föl magát, szívesen tett mindent.
- Juli néni: Mosolygott és boldog volt, mert igaz tiszta öröm élt a szívében. Sose hagyta el a jókedve, ha beszélt velünk, a mi szenvedésünk is megenyhült. – Pedig mennyit verték a csendőrök... Mikor 1905-ben elfogták. Emlékszel? Táncolt a deres földön, akkor tört ki a cárnál a forradalom.

Urszinné: Megnézem őt.

Juli néni: Én pedig adok a csirkéinek. Száz darab hiányzik belőlük. Ó, a gonosz bujtogatók, szétkergették az állatokat. Úgy hallottam, azt is Gyigorra fogták, mert éjszaka bement az istállóba kimérni az önitatók helyét, mert azt is akar csinálni – és ezért haragudtak meg a fejősök: ez így lesz már mindig, még éjjel se engedik őket nyugodtan dolgozni és a prémiumot leszállították? Ezt mondták. Ezért hajtották ki az állatokat. És az igazhitű Balázs volt a lehangosabb, az, aki nem vett fegyvert a kezébe a háború alatt.

Urszinné: Gyigor, mindig Gyigor, mindig az, aki a legbecsületesebb.

Juli néni: Ó, istenem, most nincs az urak kezében bot, miért versz mégis bennünket? Megyek, Mártácska. *(Kimegy. Kintről halljuk a hangját.)* Tessék csak, tessék, Silantle elvtárs. *(Közben Urszinné benyit a másik szobába, és a küszöbön ezt mondja:)*

Urszinné: Alszik. *(Becsukja az ajtót. Kopogtatnak.)* Tessék.

Silantle Norbert: *(Belép.)* Jóreggelt kívánok. Hogy van a beteg?

Urszinné: Jóreggelt, Silantle elvtárs. Köszönöm, jól van.

Silantle Norbert: Ilyesmi! Az ember már nem tudja, hol áll az esze.

Urszinné: Sokszor nehéz a szívünk, de a baj mindig elmúlik.

Silantle Norbert: Ez polgári álláspont, elvtársnő, a mi feladatunk az ellenség kiirtása és a bajok megszüntetése. Remélem, nem kételkednek most már, hogy ki az ellenség?

Urszinné: Tudom, Gyigorra gondol. Ne bántsa őt, sokat szenved.

Silantle Norbert: *(neveltséges pátoossal)* Aki ma szenved, az szenvedjen. Aki ma szenved, az elárulja önmagát. Boldog, fölszabadult életünkben talán vannak kellemetlenségek, de csak az szenved, aki a régi életet sírja vissza. Remélem, maguk se kételkednek már, hogy mi fán termett az a szájtáti, minden lében kanál, elvetemült csirkefogó. Vagy talán megbocsát neki, hogy leütötte a férjét, hogy elrontja a gépeket és lázadást szít a termelőszövetkezetben? Azt hiszi talán, hogy véletlenül van benne mindenben?

Urszinné: *(Urszin szobájára mutat, csendesen.)* Alszik.

Silantle Norbert: Csöndes leszek, kérem, de feleljen, elvtársnő.

Urszinné: Ágoston azt mondta, minden a miénk, mindennek mi vagyunk a gazdái, mindennel törődnünk kell.

Silantle Norbert: Ez annyit jelent magyarul, hogy azon a helyen végezzünk tökéletes munkát, ahová a párt állított bennünket.

Urszinné: Ne takarózzunk mindig a párttal. Gyigort Silantle elvtárs helyezte a javítóműhelybe.

Silantle Norbert: *(izgatott)* És én, és én talán nem tudom, hol fejtheti ki a képességeit? Én tehát nem tudom, én... aki egész életemben, minden lehettemmel, minden idegszámmal... aki vállalta a halált, aki röpiratokat... aki már régen elpusztult volna a börtönben, ha véletlenül...

(*sziszegve, visszafojtottan, idegesen*) Megyek és feljelentést teszek. Följelentem önmagam, Silantle Norbertet, a gépállomás vezetőjét. Vizsgálják ki, zárják le, akasszák föl ezt a gazembert. (*Önmagára mutat.*) Hiszen ez egy kém, ez amerikai bérenc, ez süket, ez vak, ez egy barom... (*Csaknem imádkozva.*) Ó, ki hitte volna ezt? (*Indul.*) Jónapot (*nyomatékkal:*), elvtársnő. (*Kimegy.*)

Urszinné: (*Ismét benyit Urszin szobájába, és a küszöbnél szelíden, csendesen mosolyogva megáll, aztán becsukja az ajtót. Kis szünet.*)

Bezzeg Katalin: (*Belép, ha lehet, még komorabb. Riadtan kérdezi:*) Felébredt?

Urszinné: Fölébredt, aztán újra elaludt, de nyugodtan lélegzik. Egy-két nap múlva már táncol.

Bezzeg Katalin: (*Mintha egy gondolatsort folytatna.*) És éppen a fején ütötte meg.

Urszinné: A bot nem vigyáz, ha lesújt. De miért vagy olyan szomorú, Kati?

Bezzeg Katalin: (*Visszatartja a könnyeit.*) Urszin néni, Urszin néni...

Urszinné: Emlékszel, amikor színházat játszottatok egyszer, te eltévedtél és Gyigor elindult a keresésedre? Úgy-e, mennyit kóborolt, mennyi akadályba ütközött, amíg megtalált? És te még most is rejtőzködsz előle?

Bezzeg Katalin: Ha nem játszik, akkor se tudom, mi jár az eszében. Úgy-e, nem akarta megütni Urszin bácsit?

Urszinné: Dehogyan akarta, lelkem, már hogy akarta volna, amikor utánad őt szereti a legjobban a világon?

Bezzeg Katalin: (*Riadt örömmel.*) Engem?

Urszinné: Téged bizony. Csak segíts neki, kedvesem. Bízzál benne. A felhők eloszlanak, ha kisüt a nap, ne légy borús, Katinkám.

Bezzeg Katalin: (*Kitörő örömmel.*) Urszin néni, drága Urszin néni. (*Hevesen megcsókolja.*) Most föltöröm a gépszínt, kiviszem az egyik gépet és minden talpalatnyi földet felszántok. Ha nem engedi Silantle, akkor ráuszítom a kutyámat. Meglátja, Urszin néni! Jobbulást! (*Boldogan el.*)

Urszinné: Feltöri a gépszínt. Hogy megtanulta máris, erőszakkal tesz jót, ha másként nem megy.

(*Gyigor András és Rázsó Gábor belépnek.*)

Rázsó Gábor: Azt hallottuk, hogy két nap múlva táncol?

Gyigor András: Miért is ugrott oda?

Urszinné: Mert senkit se szabad bántani, András, a veszett kutyákat se verjük, hanem lelőjük.

Rázsó Gábor: Az ilyen kétbalkezes ember fontolja meg jobban, hova üt, amikor kezébe veszi a botot vagy a kést, mert arra került volna a sor, ha Urszin nem lép közbe.

Urszinné: Ne vegye a kezébe, elég éles az esze. Hanem erről többet nem is beszélünk. – Az emberek megnyugodtak, Rázsó elvtárs?

- Rázsó Gábor: A paraszt száz évig nem nyugszik meg, Urszin elvtársnő. Ha majd elfelejtette a szenvedést és a lovát, nem veri vakon az idő, akkor talán nem lesz ilyen nehéz.
- Urszinné: A nehezén már túl vagyunk.
- Rázsó Gábor: Nem hiszem. Soha még ennyi szennyos ember nem bukkant föl, mint most. Sokszor már azt se tudom, hogy én magam ki vagyok. Dühöngök, gyűlölök, és úgy szidom a pártot, mint valaha az istent. – Ha azt látom, hogy itt egy nyilas, amott egy kereskedő járhatja a pofáját és dialektikát dekázik mellé, elbujdosnék.
- Urszinné: Inkább játsszon velük, tegye nevetségessé őket, Rázsó elvtárs. Ágoston sokszor mondta, a nagy bűnösöket rekesszük ki az életünkből, a kicsiket tegyük nevetségessé.
- Rázsó Gábor: Napestig röhöghetnék.
- Urszinné: A mi szép kis hazánk későn ébredt föl, az emberek még nem dörzsölték ki a szemükből a múlt álmát. Legyünk türelmesebbek, Rázsó elvtárs. (*Urszin szobája felé néz.*) No most én bemegyek. Beszélgessenek. (*Bemegy Urszin szobájába.*)
- Rázsó Gábor: (*Gúnyosan, élesen.*) Azért kicsit benne volt az öklödben a halál, amikor rávágta Urszinra... az, amelyik 45-ben szorult bele... mert ha csak Moharost akartad volna leütni – nem szoktad te elvéteni az ütést!
- Gyigor András: Ha nem Rázsó elvtárs mondta volna ezt, most újra fölemelném a kezem.
- Rázsó Gábor: Ejnye, de benne vagy. (*Kis szünet.*) Mondd csak, András, ha egy ilyen Gyigor-féle jöttment kerülne eléd, már bocsásd meg, hiszen így van – jártál külföldön, a főlsszabaduláskor hazajöttél, kikiáltottad a népgazdálkodást, rátámadtál Urszinra, aztán Ausztriába mentél és mint egy betyár, hazahajtottál onnan egy hatalmas tehéncsordát, és szétszortad az állatokat. Most meg, mintha egy nagy bűnt vezekelnél le, ezer karod van, mindenben elől jársz, gépeket javítasz, szántasz, gyomirtót készítesz, önitatót, és a kezed nyomán mindenütt fölbukkan a baj. (*Élesen.*) Mondom, ha egy ilyen Gyigor-féle alak toppanna eléd, mit szólnál hozzá?
- Gyigor András: (*Gondolkozik, aztán megfontoltan, később nekitüzesedve.*) Előbb azt mondanám, mit ágál az a nagy, mafla ember, mit akar? Aztán beszélnek vele, és ha megtudnám, hogy annyit szenvedett, mint én, akkor azt mondanám, kevés ez, te Gyigor, amit csinálsz, mert neked az apáidért is bosszút kell állnod, az egész világért, minden eltemetett szenvedésért, amit az urak és a bitorlók kimértek. Azt is megmondanám, hogy tanuljon, mert a tudás fokozza az erőt. És ha már olyan igaz ember nem lehet, mint Urszin, legyen hát mindenben példamutató.
- Rázsó Gábor: Mondd, András, te nem inogsz meg, amikor látod a sok bajt, egyik szüli a másikat, a sok senki embert?
- Gyigor András: A patkányok akkor pusztulnak ki, ha nem lesz több búvóhelyük. Tömjünk be minden rést, szüntessük meg a bajokat. Dolgozzunk, mert érdemes.

- Rázsó Gábor: *(Töpreng.)* Ez elég?
- Gyigor András: Nem, de ha sok az ennivaló, a ruha, a cipő, akkor könnyebben megy minden.
- Rázsó Gábor: Akkor is panaszkodnának, azt mondanánk, milyen jó volt, amikor nem volt. Mikor rongyos voltam, amikor arcul csapott az intéző és a gyerekeknek nem adhattam kenyeret. Ilyenek vagyunk, András.
- Gyigor András: *(Nevetve.)* Arra gondolok én is néha, mikor nő már be a fejem lágya, mikor kezdek el panaszkodni, hogy kevés a fizetés, gyenge a posztó és drága a bab.
- Rázsó Gábor: *(Nevet, megveregeti Gyigor vállát.)* Olyan vagy, te gyerek, mintha kitaláltak volna. *(Gondolkozik.)* De ha nem lennél, ki kellene találni. *(Töpreng.)* Én meg, András, kehes öreg ló vagyok már. Eldolgozgatok lassan, de a gyalázatosság, az elnökség, aztán a háztáji kifulladás. *(Szünet.)* Nem tudok én vezetni, fiam. *(Újabb csönd.)* Vedd át az elnökséget tőlem. Téged nem szed le a lábadról a gond. Megrázod magad, és mész tovább. Én lemondok.
- Gyigor András: *(Tiltakozni akar.)*
- Rázsó Gábor: Egy szót se szólj. Urszinnak is megmondtam. Az emberek beleegyeznek, beszéltem velük. Hanem előbb rendet kell csinálnunk. Mindenki tudja, hogy a tőkéseken kívül három ellenségünk van, a rossz pap, a kis romboló pimaszok és az ostobaság. Ezt a három kópét fülöncsíped, és ahogy Urszinné mondja, nevetségessé teszed, de úgy, hogy az egész község a hasát fogja. – Idehallgass! Amikor elromlott a gép az erdőszélen, nem véletlenül toppantam oda, azt a rühes Bordást követtem. Nem ügyelhettem nagyon, mit cselekszik, mert vigyáztam, észre ne vegyen. Egyszer csak odajött Béldi. Elmondta többek közt, hogy nála járt a vikárius, és megdicsérte. Közölte vele, ha eljön az idő – ha jönnek az amerikaiak –, akkor megbízottat küldenek Béldihez, hogy tudja, mit tegyen. – A megbízott te leszel. Fölveszed a papok mundérját, és elmész hozzá. A többit megbeszéljük.
- Gyigor András: Én nem tudom...
- Rázsó Gábor: Ne tiltakozz. *(Hangsúllyal, amelyben még mindig némi hitetlenség és bizalmatlanság van.)* Jó színész vagy te. Amikor színházat játszottál és Katit kerested, úgy beszéltél, hogy a hangodat se ismertem meg. Attól ne félj, hogy fölsülsz. Majd a szomszéd falu papjától, Migrától egy pár latin mondatot kérek kölcsön, Béldi úgyis elfelejtette a szent nyelvet.
- Urszin Ágoston: *(Belép a szobába, Urszinné követi.)* András fiam, minden hónapban mérj rám egyet-kettőt, legalább alszom, kipihenem magamat.
- Gyigor András: *(Nagy szeretettel.)* Urszin elvtárs.

Vége a második jelenetnek

III. jelenet

Szín: A paplak tornáca. Amikor szétmegy a függöny, Gyigor reverendában, esetleg sötét szemüveggel a tornác előtt egy farönkön ül. Arcát maszkírozta. A jelenet elején általában természetesen beszél, később elváltozott hangon.

Bezzeg Katalin hangja: Tisztelendő úr!

Gyigor András: Itt vagyok.

Bezzeg Katalin: *(Belép, összecsapja a kezét.)* De jó! Biztos, hogy nem ismeri föl, de legyen komoly, Gyigor elvtárs.

Gyigor András: *(Elváltozott hangon.)* Komoly leszek, gyermekem.

Bezzeg Katalin: *(Nevet.)* Juli néni nem vett észre semmit?

Gyigor András: Megijedt tőlem.

Bezzeg Katalin: Jaj, csak nagyon vigyázzon, ha Béldi fölismeri, bennünket nevetnek ki.

Gyigor András: Ha már ráálltam, sikerülni fog. Csak az a kár, hogy nincsenek apácák, mert akkor te is segítenél.

Bezzeg Katalin: Bizony szívesen lennék apáca.

Gyigor András: *(Föláll.)* Akkor mit mondanál?

Bezzeg Katalin: *(Komor, de játékos is.)* Tisztelendő elvtárs...

Gyigor András: És még?

Bezzeg Katalin: Kár, hogy apáca vagyok.

Gyigor András: Az imént szerettél volna az lenni.

Bezzeg Katalin: *(Komoran.)* Szerettem volna.

Gyigor András: Most miért nem?

Bezzeg Katalin: *(Gondolkozás után.)* Mert akkor nem szerethetném a tisztelendő urat.

Gyigor András: Így talán szeretsz?

Bezzeg Katalin: *(Elszántan.)* Szeretem.

Gyigor András: Mióta?

Bezzeg Katalin: Amióta megismertem.

Gyigor András: Meddig?

Bezzeg Katalin: A világ végéig.

Gyigor András: Te Katinka, ha ez igaz...

Bezzeg Katalin: Igaz.

Gyigor András: Hát ennyire se voltál éber, Gyigor András, egy pap hallja ezt? Ó, te dominusz... te nagy dominusz. Te vén szinusz.

Bezzeg Katalin: Hát az mi?

Gyigor András: Szamár!

Bezzeg Katalin: Maga mióta tudja ezt, tisztelendő úr?

Gyigor András: Tegnap este óta, Rázsótól...

Bezzeg Katalin: Én már régen tudom, csak a fülét szabták kicsire, mert nem hallja meg, amit kellene.

Gyigor András: *(Megfogja Bezzeg Kati kezét, majd egymásra borulnak. Addig maradnak így, míg távolról hangokat nem hallunk.)* Menj oda közéjük.

Bezzeg Katalin: Vigyázzon magára, tisztelendő atyám. *(Elmegy.)*

Juli néni fokozatosan erősödő hangja: Nagy, erős ember volt. – No én megyek. Sietek vissza, de jó, hogy megtaláltam Moharosnál. Dicsértessék.

Béldi Géza hangja: Mindörökké. Egy szót se, Juli néni.

Juli néni: Egy szót nem szólok, plébános úr.

Béldi Géza: *(Belép, észreveszi Gyigort.)* Tartom szerencsémnek, az én legnagyobb szerencsémnek.

Gyigor András: *(Elváltozott hangon.)* Üdvözölve legyen a mi kedves fiunk, Béldi Géza plébános úr. *(Kezet fognak.)* Bocsánatát kérem, hogy éjszakai nyugalmaiban megzavartam.

Béldi Géza: Alázatosan rendelkezésére állok. Tessék befáradni.

Gyigor András: Szép idő van, maradjunk inkább idekint. Magas megbízatásból keresem föl, a vikárius úr jelezte már jövetelem célját.

Béldi Géza: Életem legszebb pillanata.

Gyigor András: *(Egy palackot vesz elő.)* Engedelmével átnyújtom a püspök úr ajándékát. Rómából kapta. *(Átadja a palackot.)*

Béldi Géza: Köszönöm, szent atyám. Meghatva érintem meg.

Gyigor András: Nyomja be a dugót és igyon.

Béldi Géza: Élek az alkalommal, méltóságos uram. *(Benyomja a dugót, és átnyújtja a palackot Gyigornak, aki nagyot húz belőle, aztán reverenciájával megtörli a száját és visszaadja az üveget. Béldi hosszasan iszik.)* Soha ennél jobbat! Mintha a szentek szüretelték volna.

Gyigor András: Válgék egészségére és igyon bátran, teljesítse 200%-ra a normát!

Béldi Géza: Óh, mennyei szellem! 200%-ra! Milyen gúny. Valóban túl kell szárnyalnom önmagam, ha el akarom viselni az országra szakadt végtelen szenvedést.

Gyigor András: Az úr gondoskodik róla, ahol legnagyobb a szenvedés, ott terem a legtöbb szőlő.

Béldi Géza: Az ő végtelen bölcsességében.

Gyigor András: Lesz itt újra aranykor.

Béldi Géza: Ó, szentséges atyám, csak hogy hallhatom e magasztos vigaszt.

Gyigor András: Hanem hűvösödik, húzzunk még egyet, aztán beszéljük meg a feladatokat.

Béldi Géza: Rendelkezésre állok. Tessék. *(Átadja az üveget.)*

Gyigor András: *(Iszik.)* Most még jobb. *(Visszaadja az üveget.)*

Béldi Géza: *(Miután ivott.)* Valóban jobb, de így van ez mindennel, a jó javul, a rossz rosszabbodik, mint szerencsétlen hazánk példája mutatja.

Gyigor András: Elérkezett az ideje, hogy közös cselekvésre törekedjünk. Bátor vagyok állítani, hogy nincs messze a megszabadulás időpontja.

Béldi Géza: Szentséges atyám...

Gyigor András: Megszámláltattak a napjaik.

Béldi Géza: Váljon arannyá minden szava, szentséges uram. Engedje meg, hogy megcsókoljam a kezét.

Gyigor András: *(Csókra nyújtja a kezét.)*

Béldi Géza: *(Megcsókolja Gyigor kezét.)* Köszönöm.

Gyigor András: Szívesen. – Az a célunk, hogy a kis bűnösöket nevetségessé tegyük, a nagyokat pedig kirekesszük az életünkből.

Béldi Géza: Ebben egyetérték, főtisztelendő uram.

Gyigor András: Kit tart ebben a faluban a legveszedelmesebbnek?

Béldi Géza: Egy Gyigor András nevű egyént.

Gyigor András: Ki az és miért veszedelmes?

Béldi Géza: Egy nagyszájú, hangoskodó fráter, akit olyan boldoggá tett ez a mostani, szörnyűséges élet, hogy úgy érzi az ember, mintha dicsfényben élne.

Gyigor András: Tehát van olyan ember is, akit a mai élet boldoggá tett?

Béldi Géza: A bolondokat.

Gyigor András: Sokan vannak?

Béldi Géza: Sajnos mindig többen és többen hisznek bennük. Ha nem következik be sürgősen változás, akkor nagyon rövid időn belül minden parasztot megfertőznek, és akkor nehezen állítjuk helyre a régi, istentől megszabott rendet: a püspöki uradalmat...

Gyigor András: Igyon, tisztelendő úr.

Béldi Géza: *(Most nem kínálja meg Gyigort, kiissza az üveg tartalmát, kicsit részeg.)* Bocsánat, jó atyám.

Gyigor András: Kedves egészségére. No és a plébános úr milyen intézkedéseket tett a parasztság megmentésére? Legyen nagyon rövid, mert hajnaldik, és az első kakasszóra eltűnők.

Béldi Géza: Mindent megteszek. Burkoltan arra buzdítom őket, hogy ne szántsanak, ne vessenek. Egy Moharos nevű gazdát arra ösztönöztem, hogy vonja felelősségre a téeszcsé párttitkárát. A titkárt akaratlanul Gyigor verte meg, ebben felső segedelmet látok. Bomlasztom a termelőszövetkezetet... Kihajtottam az állatokat egy Balázs nevű hívő segítségével.

Gyigor András: (Az óráját nézi.) Vannak Balázson kívül segítőtársai?

Béldi Géza: (Huncutkásan.) Asszonyok, hívő öregasszonyok, megalázott férfiak; egy Bordás nevű volt cséplőgép tulajdonos...

Gyigor András: És?

Béldi Géza: Van aztán itt egy figura, méltóságos uram, egy Silantle Norbert nevezetű egyén. Ő a gépállomás vezetője. Ezt az embert különös jókedvében teremtette az örökkévaló. Talán a teremtés utáni lakomán mondhatta az Úr: Legyen Silantle is a földön. Lett is. De olyan, amilyent még nem látott méltóságod. A legnagyobb ellenségük, a már említett Bordás Ferenc bizalmas barátja. Bordás szocdem volt, de a Dunántúl három cséplőgépe dolgozott az apósa nevéen.

Gyigor András: Silantle bizonyára jóindulatú és Bordás félrevezeti.

Béldi Géza: Silantle azt hiszi, csalhatatlan. Gyigort, azt az állatot, aki tízszer annyit dolgozik, mint más ember – és boldogan, atyám! – ellenségnek tartja, a mi legnagyobb örömünkre. Egy szó, mint száz, adj uram minél több Silantlét! (Pajkosan, kicsit dülöngélve.) Mondja meg a püspök úrnak, állítsanak be egy méntelepét Silantle részére. Vigyék hozzá a legszebb asszonyokat. Legyen a föld tele kis Silantlékkel, és akkor nem lesz kommunizmus a világon soha!

Gyigor András: Hajnalodik. Indulnom kell.

Béldi Géza: És én mit tegyek, atyám? Mikor jönnek? A külföld mit üzen?

Gyigor András: Azt üzeni az amerikai, az angol és a francia nép, hogy éljünk béke-ségben, mert ők is így akarnak élni. Szántsuk föl a földjeinket, és vessük be idejében. Égjen a kezünk alatt a munka. Isten annyi, mint teremteni. Teremtsünk mi is, új házakat, új gépeket, és termeljünk új füveket az állatainknak.

Béldi Géza: (Meglepődve.) Atyám, a közvetlen feladatokat adja meg!

Gyigor András: A közvetlen feladatokat? Hát a számár jó dolgában ne menjen a jégre táncolni. A rák meg kerülje el a vetést.

Béldi Géza: Nem értem a burkolt mondatok mélyebb értelmét, atyám.

Gyigor András: Én se érteném, atyámfia, ha nem tudnám, merről fúj a szél.

Béldi Géza: (Riadtan.) Beszéljen világosan, mert már-már gyanú fogamzik meg bennem.

Gyigor András: Más nemigen fogamzik meg magában úgyse. De azt megmondom, merről fúj a szél. A konokság, az aljasság és az értelmetlenség felől. Azok felől, akik nem akarnak belenyugodni, hogy a víz nem folyik visszafelé, és a vihart nem lehet jászolhoz kötni. A forradalmat, atyám! (Szünet, majd természetes hangon.) Plébános úr, én Gyigor András vagyok!

Béldi Géza: Ó, uram teremtőm... Én kérem, kérem...

Gyigor András: Menjen most csendben be a házába, és gondolkozzon...

Béldi Géza: Mindig mások gondolkoztak helyettem, most gondolkozzak, amikor ilyen nagy bajban vagyok? *(Mint egy bocsánatot kérő gyerek.)* Inkább megígérem, hogy soha többé... Most még csak arra kérem, szíveskedjék megmondani, hol szerezte ezt a kitűnő bort?

Gyigor András: Moharos falazta be a pincéjében.

Béldi Géza: A gazember nekem ebből sose adott. Látja, ilyenek a kulákok! *(Kis szünet.)* Kedves Gyigor úr! Megígérem, megígérem... de maga se feledkezzen meg rólam. *(Csettint a nyelvével.)*

Gyigor András: Nem feledkezem meg, de nem ám.

Béldi Géza: *(Támolyogva elmegy.)*

(Most néhány másodperces szünet következik, aztán előlép Rázsó, Urszin, Urszinné, Juli néni, Bezzeg Kati, Silantle és néhány ismeretlen.)

Rázsó Gábor: Jól játszottál, szent atyám, de miért engedted elfutni a nyulat?

Gyigor András: Öreg, nem pecsenyének való már, aztán megsajnáltam.

Silantle Norbert: Megsajnálta. – Jellemző, egy papot!

Rázsó Gábor: Maga is itt van, ménes-úr? *(Mindenki nevet.)*

Silantle Norbert: Majd meglátjuk, ki nevet utoljára, én vagy *(Gyigorra mutat)* őszent-sége?

Juli néni: Annyit nevettem és sírtam én is, kedvesem. Hát így becsaptál, de tudod-e, hogy amikor elküldtél Béldi plébános úrért, Silantle elvtárhoz is beszóltam szegényhez és Urszinékhöz és ahány házba csak tudtam, hátha ellenség vagy. Itt mondták meg, hogy reverendába bújtál. Ó, te nagy kópé!

Urszin Ágoston: Látjátok, minden egyszerűbb, mint ahogy Silantle elvtárs gondolja. Olyan egyszerű, mint ahogy a kommunisták tanítják. Az ellenséget nem kell kitalálni, megvan az, Silantle elvtárs, csak észre kell venni.

Rázsó Gábor: *(Silantlét utánozza.)* Világos?

Silantle Norbert: *(Mereven szembenéz Rázsóval.)* Én, én, elvtársak, én készségemet fejezem ki aziránt, hogy önkritikát gyakoroljak. Én tévedtem, úgy látszik, Bordás egy himpellér. De ugyanakkor tiltakozom az ellen, hogy az igazságot fondorlatosan derítsék ki. Az igazságot csak igazságosan hozhatjuk a napvilágra. Ezt akartam hozzáfűzni az önkritikámhoz, és most itt vagyok, ítélnék fölöttem, de vegyék figyelembe a hűségem, hajhatatlanságom. Nekem nincs családom, nincs barátom, mert életem egyetlen célja *(megrendülten, rendkívül nevetségesen)* az emberek szeretete, megbecsülése, és az emberiség jóléte. Megértetek engem? Értetek? Ha egy világ dől össze körülöttem, akkor se engedek egy tapodtat se, egyetlenegy tapodtat sem. *(Többször toppant.)*

Rázsó Gábor: Ne is.

Silantle Norbert: *(Sziszegve.)* Ingadozó középparaszt.

Rázsó Gábor: Megrendíthetetlen középszamar.

Urszinné: *(Feddőn.)* Rázsó elvtárs! – Inkább jöjjenek át hozzánk reggelizni.

Juli néni: Beszélgetünk, nevetgélünk. Kedves kis Silantle elvtárs, maga is jöjjön.

Silantle Norbert: Mennem kell nekem, nincs időm. – Azonkívül Bordásra is gondolhatnának az elvtársak. Bordásra. *(Kárörvendően.)* Világos?

Urszin Ágoston: Már gondoltunk rá, Silantle elvtárs. Már elküldtünk valakit érte.

Rázsó Gábor: Világos?

Urszin Ágoston: Aki nem látja meg, nem segíti külön-külön az embereket és csak egy ügye van, az emberiség üdve, az nem sokban különbözik az együgyűektől, Silantle elvtárs.

Juli néni: Bizony jó lenne, ha egy kis asszonyka sűrögne a házában és két-három Norbertuska forgolódna a szoknyája körül. Bizony milyen jó lenne.

Silantle Norbert: *(Főlháborodottan elmegy. A többi szereplő is elhagyja a színt, Gyigor és Bezzeg Kati kivételével.)*

Bezzeg Katalin: Tisztelendő atyám. *(Rendkívül melegen.)* Gyigor elvtárs. *(Megölelik egymást, aztán lemegy a függöny.)*

– Vége –